

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ד' סיון תש"פ | דף היומי בבלי: שבת פב.
דף היומי בהלכה: מסימן ת"פ אמצע הסעיף "ושותהו בהסבה בלא ברכה" עד תחילת סימן תפ"ב.
מוסר: שמירת הלשון - שער התורה והנה כאשר' עד 'והנה עלי'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ד משנה יא עד פרק ד משנה יח

"כבר שמעתי קולות חזקים יותר מהצעקות שלך", אמר הגר"י אברמסקי זצ"ל לחוקר הרוסי | הרגע הגורלי בחג השבועות שבו נפתחים כל השערים | הספסלים רעודו, הסטנדרים הזדעזעו, ורק יהודי אחד המשיך לשבת עם הראש בתוך הגמרא... | כפיית הר כגיגית - גם בחינוך הילדים? | 1898

חג השבועות

ככל שיש פחות כפיה, יש בסופו של דבר יותר הצלחה.
וכפי שהתבטא הגאון רבי יהודא שפירא זצ"ל מראשי
כולל 'חזון איש': "אלו שזויתרו לילדיהם, הצליחו
בחינוך, ואלו ש'החזיקו אותם קצר' - לא הצליחו!"

כפיית הר כגיגית - גם בחינוך הילדים? | הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

אפרוחיה ולוקחת מפיה ונותנת לפנייהם, וכשנתגדלו קצת, היא מנקרת את עיניהם אם יבואו אצלה!" (ספר החיים, לרבי חיים בן בצלאל זצ"ל, אחי המהר"ל מפראג, ח"ב, פרק ב).

כאשר הורים יסירו אחריות מהם, היא תעבור מעצמה לילד. ברם, נקודת הקושי היא, בשלב בו ההורים הסירו את אחריות מהם, ועדיין לא רואים שהבן ממחר לקחת אותה... ואז הם נכנסים ללחץ, ומחזירים את שרביט האחריות לידיהם, ושוב רואים בצער כי הנער מצידו מתנער מכל אחריות. אולם אם יתאזרו בסבלנות, ויבינו שזהו תהליך שלוקח זמן מה, עד שהילד 'נושם' את תחושת האחריות הפרטית שלו, אזי ימתינו מן הצד לתקופה מסוימת, ואחר כך יפתעו לראות ניצני לקיחת אחריות אצל הילד.

וראייתי זאת בפירוש באחד המקרים בו היה נער מתמודד שהיה קם בשעות מאוחרות, וההורים ניסו 'לעזור' לו להשכים, ללא הצלחה. רק כשההורים קיבלו הדרכה להוריד אחריות ממנו לגמרי, אזי הנער עצמו התחיל לומר שבעצם מפריע לו שהוא קם מאוחר, ובמשך הזמן אף עשה פעולות שונות כדי

כלל גדול הוא בטבעו של עולם: אחריות על כל דבר בעולם לא יכולה להיות על שני אנשים, אלא רק על אחד. מי שצריך לקחת אחריות על מצוותיו של נער מעל גיל מצוות, הוא לא אחר מאשר הנער בכבודו ובעצמו, כמבואר בספרי הפוסקים: "מי שנעשה בנו בר מצוה יברך ברוך אתה ה'... שפטרני מענשו של זה" (רמ"א, או"ח רכה, ב).

- "פירוש, דעד עכשיו נענש האב כשחטא הבן בשביל שלא חנכו למצות התורה, ועכשיו כשנעשה איש מחויב הוא להתחזק בעצמו למצות השם יתברך" (משנה-ברורה ס"ק ז).

- "מנוסח הברכה שאומר מעונשו של 'זה', מוכח שצריך לאומרה בפני הבן, והטעם הוא כדי לעורר את הבן שידע שמכאן ואילך יזהר בנפשו לילך בדרך טובים, כי אחריות האב נסתלקה מעליו (שו"ת יד יצחק ח"ג, סי' ש"ג ד"ה ומה).

- "ואחר שהגיע הבן לענישין, חייב האב לברך על שפטר מעונשו של זה, ושוב לא יטפל עמו כל כך, כדי שלא יסמוך עליו הבן, ויראה להיות איש זהיר במעשיו בפני עצמו. ובוזה יש ללמוד משכוי בינה, כי התרנגולת מתחילה מגדלת את

לעזור לעצמו לקום בשעה סבירה.

אחת התועלות הגדולות הנובעות מאימוץ הגישה שלנו, שבה אנחנו משאירים את הבחירה הרוחנית לילד, ורק מזכירים לו בעדינות מדי פעם - הוא השלום בבית.

א. שלום עם הילדים - כל כך הרבה ויכוחים ועימותים עם הילדים נחסכים, כל כך הרבה מריבות מיותרות נעלמות מחלל הבית. הורים חוזרים לחייך לילדים, הילדים חוזרים לאהוב את ההורים. פשוט נהיה נעים לחיות בבית. וכמובן שיש לכך השפעה רוחנית חיובית של הילד, כי הבית מייצג עבורו את היהדות, וכשהבית נחמד אליו, בעצם גם היהדות נחמדה אליו. יתירה מכך, בדורנו שכיח מאד שהורים עסוקים כל כך בהשגחה רוחנית על ילדיהם, עד שהם בעצם מזניחים את התפקיד הראשוני שלהם, "להיות הורים!", האמורים לספק לילד את צרכיו השונים ובעיקר את הצרכים הנפשיים. וכפי שכתבה אם אחת שהשתתפה בסדנא שמסרתי בנושא 'חינוך מתבגרים', כי אחד הלקחים העיקריים שלקחה מהקורס הוא: "להתמקד בתפקיד שלי כאמא ולא כמשגיחת כשרות!...".

ב. שלום בין ההורים - יש לכך השפעה חיובית על שלום הבית בין ההורים עצמם. כי מטבעו של עולם, כמעט כל עימות עם הילד, גורם למתח פנימי בין ההורים. ברם כאשר מפסיקים לריב עם הילד על נושאים רוחניים, יורד המתח הזה גם בין ההורים.

ג. והכי חשוב - שלום בין ההורה לבין עצמו. הגישה הזו מביאה לרגיעה פנימית, מורידה מתחים ולחצים מן החיים, ובחלק מהמקרים היא פשוט סם בריאות עבור ההורה. כי כל עוד הוא בלחץ, שרוי במעקב תמידי אחרי הילד, ולוקח ללב כל בחירה שגויה שלו, ההורה פשוט נכנס לחיים לחוצים, שהם לא בריאים לגוף ולנפש. כידוע, כמעט כל מחלה בעולם, יכולה להתפתח או להחמיר בעקבות חיים לחוצים של האדם. כמה פעמים לאחר שלימדתי את ההורים נושא זה, הם חזרו אלי וסיפרו שחזרו להם הטעם בחייהם שלהם.

ומעל לכל, יש סיבה אחת מצוינת, שאיש אינו יכול לעמוד בפניה - כי זה עובד, רבותי, ועובד מצוין! צאו ובדקו זאת בכל מקום שתרצו; אצל ילדיכם, ילדי בני משפחתכם, חברים שכנים וידידים - ככל שיש פחות כפייה, יש בסופו של דבר יותר הצלחה בתורה ויראת שמים. כפי שהתבטא הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל, מראשי כולל חזון איש: "אלו שויתרו לילדיהם - הצליחו בחינוך, ואלו ש'החזיקו אותם קצר' - לא הצליחו!" (מפתח החינוך ח"א עמ' נט, לרבי עמוס גרין שליט"א).

סיפר הרה"ג ר' יהודה גרינוולד שליט"א - תלמיד חכם מובהק ובעל תשובה ותיק - על תחילת דרכו בחינוך ילדיו: "אני יכול לספר מנסיוני, כי כאשר בני החל להתפלל בבית הכנסת, הייתי מודאג מאד. ראיתי אותו יושב ובוהה באויר, כשהסידור

מונח לפניו. מפעם לפעם הייתי מעיר לו, לעתים בחוסר סבלנות ובכעס. היו ימים שכל התפילה עברה עלי במחשבות, 'מה עושים איתו? מדוע אינו מתפלל כראוי?', והחששות מפני העתיד לא נתנו לי מנוח.

"לאחר מכן התחלתי להסתכל סביבי. התבוננתי בילדים המתפללים ותגובת הורים. נתתי עיני בתלמידי החכמים, שתוצאות החינוך הטוב שלהם ניכרות בילדיהם. מימיני ישב ראש ישיבה והתפלל, כשלידו יושב בנו בן התשע ובוהה. מפעם לפעם הוריד הילד את עיניו לסידור ומלמל כמה מילים, קם מכסאו, הסתכל לכל עבר וחזר לומר כמה מילים. אביו ישב לידו והתפלל, כמעט ללא כל שימת לב לבן. בחנתי תלמידי חכמים חשובים אחרים, וגיליתי תמונה דומה.

"לעומת זאת, מצאתי אצל אברכים בינוניים, תגובות עצבניות כלפי הילדים והערות ללא גבול, כאשר ניכר כי הילדים אינם מקשיבים ועושים ככל העולה על רוחם. לקח לי זמן להבין" - מסכם הרב גרינוולד - "כי אינני יכול לצפות מבני בן השבע שיתפלל כמו איש מבוגר, וכי כל תפקידי כרגע הוא להרגילו לבוא בקביעות לתפילה ולהתפלל כפי יכולתו. כמו כן עלי להשתדל להוות דוגמה חיובית עבורו, בתפילתי ובהתנהגותי בבית הכנסת ולדאוג לכך שנתפלל במקום שבו מתפללים ברצינות. כמובן שעלי למנוע מבני מעשים חריגים, שלא יסתובב סתם בבית הכנסת ושלא יפריע בתפילה. בצורה כזו, מרגילים את הילד להתפלל וברבות השנים הוא יפנים את הדוגמה האישית של האב ואת האוירה הרצינית בבית הכנסת, ויתפלל כראוי (לדעת בארץ דרך עמ' 283).

העצה הזו פרקטית ומעשית, ואינה דורשת כל הכנה. ניתן ליישמה החל מהיום, כבר מהרגע. פשוט לא לכפות את הילד לשום דבר שבקדושה, בין אם מדובר בתפילה, ברכות, זימון, נטילת ידים, הנחת תפילין, לבישת ציצית, קידוש בשבת, תקיעת שופר, נטילת לולב, לימוד תורה [לא כולל חובות בסיסיות של הת"ת או הישיבה, שהוא מחויב כלפי המסגרת] או כל מצוה אחרת - אין להכריח, אין לצעוק, אסור להעניש, לא לומר ביקורת, או לכעוס. רק להזכיר פעם אחת, ולכל היותר פעמיים, ואף זאת רק בטון נעים, ובלי קורטוב של לחץ.

כמו כן אם הוא מקיים את המצוות, אך באופן מרושל או חלקי, ואנחנו ממש להוטים להסביר לו ש'ככה לא מקיימים את המצוה', או רק להראות לו מה שכתוב במשנה-ברורה סעיף פלוני, או רק ליעץ לו עצה טובה ש"אם אתה כבר טורח לקיים, לפחות תקיים כהוגן" - בדרך כלל זה לא כדאי ולא מומלץ. התזכורות והנדנודים האלו בהחלט יוצרות תחושה של לחץ, והלחץ הוא רעל מסוכן לילדינו. זה כל הענין.

(מתוך קובץ 'דרישה וחקירה')

כשהגעתי, אני רואה לתדהמתי את הדוד הישיש עומד ברחוב, בקור העז, וממתין לבואי. שאלתי בפליאה, מדוע המתין למטה? וכי לא היה מספיק שימתין בתוך ביתו?

בפליאה, מדוע המתין למטה? וכי לא היה מספיק להמתין בתוך ביתו?

כאן התגלתה אצילותו ושמירתו על כבוד אשתו. באצילות נפשו הסביר לי שרצה לפוגשני קודם שאכנס לביתם ולבקשני שכשאפנה לאשתו, אקרא לה בתואר 'דודה' (טאנטע)... הוא הסביר שהיא כה מסורה אליו, וחשוב לו מאד שתרגיש שקרובי משפחתו מרגישים אתה קשרי משפחה ומכנים אותה 'דודה'. שווה היה לו להמתין שעות ארוכות בקור העז, כדי לכבד את אשתו ולגרום לה הרגשה טובה!

(לתתך עליון, הובא בגיליון 'ליקוטים וסיפורים נפלאים')

סיפר הרב מאיר רוך שליט"א: במלחמת העולם השנייה איבד דודי הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון זצ"ל את כל משפחתו, אשתו וילדיו, והוא נותר בגפו. לאחר המלחמה, נישא בזיווג שני והתגורר בארה"ב.

פעם נסעתי לארה"ב, והודעתי מראש שאגיע להתארח וללון בביתם. לפי התכנון הייתי אמור להגיע לביתם בשעה שתיים עשרה בלילה. למעשה הנחיתה התאחרה והגעתי בשעה שלוש לפנות בוקר. בליבי קיוותי שהדוד הלך לישון, והשאיר את הדלת פתוחה.

כשהגעתי, אני רואה לתדהמתי את הדוד הישיש עומד ברחוב, בחזית הבנין, בלילה בו שרר קור עז וממתין לבואי. שאלתי

"אנשים באים ושואלים אותי למה אני גר בבית כזה, ומדוע אני מסרב שישפצו את הבית. אני לא מבין אותם. מה לא טוב בבית הזה?..."

זה הזמן לנסות להתבונן איך הצלחנו להסתפק במועט בחדשי הקורונה, אמנם לא 'מועט' נוסח מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, אבל 'הסתפקות במועט' נוסח תש"פ

הרבה דברים, רק בשביל השני. או בשביל שראינו את זה אצל השני, או (רדוד יותר ופושָה יותר) בשביל שהשני יראה. פתאום, כשהיינו נעולים בבית, כבר לא היתה את הדרישה ההכרחית לאבזר את הילדים, לאבזר את עצמנו, לקנות, להרשים. גם לא היה לנו איך לראות מה השני קונה-עושה. פתאום למדנו - בעל כורחנו - שאפשר להסתפק במועט. שאפשר לקנות רק את מה שאנחנו באמת צריכים (אני לא מדבר כאן על צמצום במותרות, רק על אי קניית דברים שאין בהם לא צורך ולא תענוג).

אמנם, בחודשיים הללו המון אנשים הפסידו כסף. אבל לא פחות מכך - המון כסף נשאר בכיסים, רק כי החנויות היו סגורות, ויותר מכך - בגלל שהעיניים לא ראו מה קורה אצל השכן וגם לא היה צורך להרשים אף אחד.

עדיף כמובן שלא נחיה באשליות. יש הרבה אנשים שבטוחים

יקותיאל יהודה גנזל

פתגם חכם באנגלית, טוען (מתורגם, כמובן): "ישנם אנשים שהם עד כדי כך עניים, שהדבר היחיד שיש להם זה הכסף שלהם..."

הפתגם השנון הזה הוא בעצם פירוש לועזי למה שחכמנו לימדונו בחכמתם, ש'עשיר הוא השמח בחלקו'. עושר זה משהו פנימי. יכול אדם להיות עני ואביון, עם משפחה שבורה ובלי דירה משלו (אפילו לא בפריפריה), ובכל זאת הוא יהיה העשיר הגדול ביותר. בגלל שהוא מאושר, שהוא שמח בחלקו. ומאידך, יש אנשים כה רבים שאמנם יש להם כסף, לפעמים גם הרבה כסף, אבל הם עניים בפועל, חיים עם עוני נפשי. עוני ועיוני.

הקורונה, עם כל החסרונות שלו, לימד אותנו שיעור על 'השמח בחלקו'. כמה אנשים (בעצם, כמעט כולנו) קונים כל-כך

ובאמת, הוא - מרן הרב שטיינמן - היה מתייחס לביתו קלוף-
הקירות כאל ארמון. הוא התבטא פעם: "אנשים באים ושואלים
אותי למה אני גר בבית כזה, ומדוע אני מסרב שישפצו את הבית.
אני לא מבין אותם. מה לא טוב בבית הזה? יש לי בית כל-כך יפה,
כל-כך טוב לי פה... וכי הם, את הבית הגדול והמפואר שלהם, הם
ייקחו אתם לקבר?"

(המבשר)

שהקורונה יטביע חותם לנצח וישנה מוסכמות. הנה, הקורונה רק
דעך קצת וכבר הרחובות מפוצצים והקניות ממשיכות באותה
אג'נדה שהיתה גם לפני (לפחות פרנסה לבעלי החנויות...). אבל
לפחות זה הזמן לנסות להתבונן מעט, לראות איך כולנו הצלחנו
להסתפק במועט. אמנם לא 'מועט' נוסח מרן הגרא"ל שטיינמן
זצוק"ל, אבל 'הסתפקות במועט' נוסח תש"פ.

מעניינא דיומא - חג השבועות

שבועות שחל בערב שבת קודש

דפי הלכה לשבועות, מיוחדים ועדכניים לשנה זו, מאת הרב יצחק יעקב פוקס שליט"א

המשתתפים - כל המתארחים בבית ואוכלים בבית יוצאים
בעירוב, ולדעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א הידור שבעלי הבית
ניחו העירוב ויברכו בנוכחות האורחים, בפרט כשמתארח זוג
המבשל לצורך תינוקו, ואין זה מעכב.

במה מערבים - נהוג להניח על צלחת: פת [מצה] - לכתחילה
כביצה (56 גרם), הניחו כזית (28.8 גרם) יצאו בדיעבד. ותבשיל -
כזית, של דבר מבושל, צלוי, מטוגן, כבוש או מעושן הרגיל להיאכל
עם פת, יש נוהגים להניח ביצה קשה (יש לוודא שמבושלת) לא
קלופה (עבר הלילה - סכנה) ובשול"ת שבט הלוי א, פו שאפשר
לצרפה לסלט ביצים לכבוד שבת. ואין זה כנאבד העירוב.

זמן הנחתו - הנחת העירוב בערב יו"ט דווקא. שכחנים, יכולים
להקדים לליל ערב יו"ט - אור ליום חמישי. סוף זמן הנחתו:
בכניסת החג עד 13.5 דקות אחרי השקיעה (19:42) ועד אז מניחים
בברכה - ביאור הלכה רס"א, א ולאחר מכן ניתן להניחו עד עוד
3 דקות - בלי ברכה. קיבלו כבר יו"ט - אם רק האישה קיבלה
יכול אחר מבני הבית להניח העירוב ולכוללה, אבל מי שכבר אמר
שהחיינו לא שייך שיצטרף לעירוב.

הברכה - "ברוך אתה ד' וכו' אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על
מצות עירוב". ואז מוסיפים בכל שפה שמבינים: "בעירוב זה יהא
מותר לנו לאפות, לבשל, להטמין, להדליק הנר ולעשות כל צרכינו
מיו"ט לשבת".

העירוב מתיר - בישול, אפיה, עריכת שולחן, שטיפת כלים,
בישול הכנת הבית לשבת (באופן המותר ביו"ט), לבישת בגדי
שבת והכנת קריאת התורה לשבת - הגרע"א).

יש להניח העירוב עטוף ומסומן בפניה במקרה. שאם נאכל או
נאבד לפני הבישול וההכנות - כאילו אין עירוב! נהוג להניח את
פת [מצה] העירוב כלחם משנה. בסעודה ראשונה וכן והשנייה,

בחסדי ד' הולך ומסתיים המניין שאנו מונים בין פסח לעצרת,
שוב נתייצב למרגלות הר סיני, כל העם יחדיו, ונאמר, כאיש אחד
בלב אחד, - "כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע" ויתקיים בנו שוב:
"היום הזה נהיית לעם" כי, כדברי רבנו סעדיה גאון: "אין אומתנו
אומה - אלא בתורתה" וכדברי הרמב"ן בהקדמתו לספר שמות:
"כל עיקרן של ישראל אינה אלא התורה, ומפני התורה נבראו
שמים וארץ וכו' וזו סיבת גאולת מצרים - תעבדון את האלוקים
על ההר ההוא".

השנה תש"פ, שילוב מיוחד, נדיר יחסית, של "חג השבועות
- חג מתן תורתנו" בערב שבת, ומיד בסמוך, בעזרת "עירובי
תבשילין" עוברים מיום טוב לשבת קודש "נשא" - "אסרו חג"
שבועות. ארע לאחרונה לפני אחד עשר שנים (תשס"ט) ויהיה
בס"ד בעוד שלש שנים (תשפ"ג ותשפ"ו). ההלכות בדפים
שלפניכם, מיוחדות ומותאמות לחג השבועות שחל בערב שבת
קדש, בתוספת חידושי הלכה ומנהג רבים, לקראת שבועות
השתא.

הכנות לקראת החג והשבת

"עירובי תבשילין"

כל המתכוון לבשל, לאפות, להדליק נרות ולעשות הכנות
מיו"ט לשבת, חייב להניח "עירובי תבשילין". ובהכנת מנה יפה
לשבת לפני החג מראים שאין אנו מזלזלים ביו"ט, ומתחילים
לבשל בו לשבת, וגם המתבשל ביו"ט לשבת אולי יאכל עוד
ביו"ט, וזהו עירוב התבשילין. שימו לב! אלו שאינם מבשלים
ואפילו לא מחממים ביום ששי (שביעי של פסח) מאכל עם רוטב
לשבת, ומניחים עירוב, רק לצורך הדלקת הנרות - יניחו את
העירוב בלא ברכה.

ואם בכל זאת נדבק, יש להוציאו בעזרת כלי שאינו מוקצה.

נר זיכרון

יש להדליק לפני יום טוב נר זיכרון להזכרת הנשמות (זיכור), הנערך, בחג השבועות, ונר אחד עולה לכל הנפטרים, ומזכירים בעת ההדלקה שמותיהם (בני אשכנז - עם שם האב. בני ספרד - עם שם האם). יש הנוהגים, שהאיש מדליק נר אחד עבור משפחתו והאישה נר אחד עבור משפחתה.

שכחו להדליק נר זיכרון לפני יום טוב: יכולים להדליק (בהעברת אש) בליל יו"ט - בסמוך לשולחן האכילה (שלא יהא "נר לבטלה", שביו"ט אין להעביר אש, אלא לצורך, מאור, בישול או חימום בלבד). נזכרו רק ביום, יש להדליק בבית הכנסת, ולקיים: "כבדו ד' באורים". (שו"ע תקי"ד וביאור הלכה שם).

בנוסף, מניחים נר מיוחד [של 26 שעות לפחות] כדי להעביר ממנו אש להדלקת שבת או להעברת אש להדלקת כירי גז לצורך בישול. אלא א"כ משאירים אש בכיריים.

שכחו להכין מקור אש: לכתחילה, אין לקחת מנר זיכור, אכן בדיעבד כשאין אש אחרת, מותר. כמו כן, בשעת הצורך, אפשרי להביא אש משכנים, ויש לציין, שביום טוב, מותר בשעת הצורך, להעביר אש, אף מנר או כל אש שהודלקה, חלילה, באיסור, כיון שהאש מתחדשת ללא הרף, וכשלוקחים ממנה, אין נהנים מ"מעשה יום טוב", היינו, ההדלקה הראשונה, "שעמוד ראשון, כבר נסתלק לו".

הערה: הזכרת נשמות - "זיכור" יכולה להיאמר גם ביחידות - "גשר החיים להגרמ"ט זצ"ל. ועיקר העילוי לנשמת הנפטרים, בנתינת צדקה, לעילוי הנשמה, כנאמר: "כפר לעמך ישראל" - אלו החיים "אשר פדית" - אלו המתים. ויש לתת את הצדקה, השנה, מיד למחרת שבת (מנהג בעל תרומת הדשן), ויש הנותנים לצדקה כבר בערב יו"ט, [השנה יום חמישי], ובשעת ה"זיכור" אומרים: "בעבור שנתתי לצדקה בעבורם".

סידור שעון שבת ומכשירים חשמליים

1. יש לכוון את שעות ההדלקה הרצויות ללילה וליום: ליומיים - יו"ט ושבת, ובכלל זה, פלטה של שבת, וכן את המזגנים וכל מכשירי החשמל. שכחו לכוון, ונזכרו ביו"ט, וצריכים ליותר שעות של אור בליל שבת, עקב השינה הממושכת ביום החג לאחר הלימוד בלילה, בשעון שבת מכני (לא דיגיטלי), מותר ללחוץ על הלחצנים (לדעת מרן הגרש"ז זצ"ל, אפילו ללא שינוי) כדי שהאור ייכבה או יידלק מאוחר יותר\ מפני שאין הלחיצה גורמת לשינוי בפעולת השעון,

כמו כן, ביום טוב מותר אף ללחוץ שיידלק מוקדם יותר (גרם הדלקה מותר ביו"ט - שש"כ מהדורה חדשה י"ג, אות ל"א). אבל אסור להקדים כיבוי (שגרם כיבוי בנר עצמו, אסור לדעת השולחן ערוך, כגון הנחת נר דלוק בכוס שחציה מלא מים כדי שתכבה האש בהגיעה למים, ואף שלדעת הרמ"א (תקי"ד, ג) הדבר מותר,

ולבצוע עליו בסעודה השלישית, כיוון שנעשתה בו מצוה ייעשו בו עוד ג' מצוות (מ"ב תקכ"ז, י"א ומ"ח).

שכחו להניח עירוב - מותר להדליק לשבת נר אחד בלבד! ולהקנות את מוצרי המזון לשכנה שהניחה עירוב והיא תבשל ותכין. לא הכינו מחמת אונס - מותר לסמוך על העירוב של רב העיר, אבל רק פעם אחת בלבד.

הבישולים לכבוד שבת

א. המתבשל לשבת, צריך שיהא ראוי לאכילה כבר בצהרי יום השישי כיון שלדעת רבא, בגמרא ביצה, יסוד היתר "עירובי תבשילין" - "הואיל ואם יקלעו אורחים" או שבני הבית ירצו להוסיף על אכילתם, ביום טוב, יוכלו לאכול מהמאכלים שבישלו לשבת. ועל כן, אין לשים את החמין (בלתי מבושל) רק בסמוך לשבת, אלא בזמן שתהיה אפשרות שיתבשל כבר, באופן שניתן יהיה לאכול ממנו, עוד ביום טוב.

ב. יש להיזהר, שלא לבשל לקראת שבת "נשא", כמויות מזון מרובות, במכוון, לצורך אחרי החג (ראה שו"ע תקל"ג, א ומשנ"ב).

נרות לכבוד יום טוב והשבת

יש המדליקים בכל חג, שני נרות בלבד, ויש שאינם משנים בין יו"ט לבין שבת גם לא בסדר ההדלקה והברכה ולא במספר הנרות. ובפרט כשיום טוב, מיד בצמוד לשבת, שלא ייראה שממעטים בכבוד יום טוב.

לפנינו שתי הדלקות הנר, נכין נרות גם כמובן, לקראת הדלקת יום טוב, וגם לקראת ההדלקה לקראת שבת:

בשמן ופתילות - יש להכין פתילות, גם עבור הדלקת ליל שבת, שאסור לחתוך פתילה ביו"ט, ומותר להוציא את הפתילות המשומשות, כדי לשים חדשות, שהתירו טלטול מוקצה לצורך אוכל נפש [אור הנרות] (רמ"א תק"ט, והגרע"א תק"א על הט"ז, ז), ועדיף לכתחילה לנער את הפתילות המשומשות, ישירות לתוך פח האשפה, מבלי לטלטלם ביד (שו"ת באר משה ח, קס"ח). וב"פתיל צף" עדיף להשחילו גם עבור שבת, מלפני יום טוב, שיש אוסרים להשחילו ביו"ט אף שהיא השחלה חד פעמית. ופעמים שהנקב שבפקק הצף אינו פתוח לגמרי, ואסור להרחיבו ע"י הכנסת הפתילה החדשה, מחמת קורע ומכה בפטיש (דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל בשערי הוראה קובץ ח, עמ' ק"ח).

בנרות רגילים - מותר לקראת שבת לנקות את שאריות הנר שבפמוט, בכלי שאינו מוקצה, ועדיף ישירות לפח האשפה (שש"כ י"ג הערה ק"מ) אך לא להמיס במים חמים, משום "מוליד". ואף אסור להדביק את הנרות החדשים. על כן נשתמש כבר ליום טוב בתחתיות או נכין נרות לשבת על מגש נוסף.

בנרונים (בכלי מתכת) - פשוט, מחליפים לקראת שבת, בחדשים. 4. בנריות בתוך כוס - כדי שלא יידבק עיגול המתכת שבתחתית הכוס ויפריע להדלקת שבת, יש לטפטף מעט שמן או מים בטרם מניחים את הנרית הראשונה לקראת יום טוב בכוס,

בגט, בצורה רגילה, חלביים או בשריים, שמא נבוא לידי מכשול באכילתם, חלילה, עם המין השני (שו"ע י"ד פ"ט ז), ואפילו לא, אם הינן רק ב"חזקת חלביות או בשריות" (היינו, בתנור שבתוך 24 שעות היה בו בשר או חלב, אפילו נוקה ! - שהדבר אסור, מחשש למכשול).

ויש לציין, שאם התנור, כלל לא נוקה - החלות ממש בשריות או חלביות ! משום שהן תקלה בבית, ויש לערוך אותן בצורה שונה של הקליעה, מאשר קולעים חלות או לחמניות רגילות [פרווה], ואין די בסימון במדבקה וכדומה.

הערות חשובות בנוגע להכנת המאכלים וחימום

א. הלשה בצק בשיעור הפרשה בברכה, ובדעתה למלא חלק מהבצק בגבינה וחלקו לחלות (פרווה) - אין שני סוגי העיסות, מצטרפות לשיעור "הפרשת חלה". כשם, שאין מצטרפות זו לזו עיסה מתוקה עם עיסה מלוחה ולא מקמח מלא עם של קמח רגיל, כשחלק מבני הבית מקפידים לאכול דווקא מן העשוי בקמח מלא.

ב. המשתמשות במקצפים [של המיקסר] לבחישת ולהכנת תערובות או קצפת חלבית, במידה והחומרים קרים, ניתן לשטוף מיד היטב, את המקצפים בעזרת ספוגית וסבון כלים במים פושרים - לא רותחים ! ואפשר להשתמש בהם מיד להכנת תערובות לעוגות פרווה (בתנאי שלא עמדו המקצפים בכיור רטוב עם שיירי החלבי, במשך 24 שעות רצופות - "כבוש כמבושל") - שמעתי מהגאון רבי ישראל יעקב פיישר זצ"ל.

ג. מחממים במהלך חג השבועות על גבי אותה ה"פלטת של שבת" או ה"בלעך", מאכלים חלביים וגם בשריים, יש להכין פיסת ניר אלומיניום חתוכה מערב החג, לכיסוי הפלטת מחדש, לקראת שבת. כמו כן, יש להקפיד שיהיו מאכלי החלבי עטופים היטב והעטיפה נקייה ויבשה מבחוץ, שאין פליטה ובליעה אלא כשמבחוץ רטיבות.

פתיחת מוצרי חלב והפרדתם

יש לפתוח מערב שבועות שקיות חלב, ליומיים, לצאת ידי כל השיטות, שכחו, פותחים לאורך השקית במקום שאין אותיות בסכין או מספריים (כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו) דרך קלקול, ומעבירים החלב לכלי או קנקן.

במקומות ציבוריים, שישנם הרבה שותים מהחלב, דעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאם יוצקים את כול החלב וזורקים מיד את השקית - מותרת הפתיחה אפילו בפניה, פתח יפה, כשם שכבר התיר מרן החזון איש זצ"ל פתיחת שקיקי קפה או סוכר קטנים הנזרקים מיד - אפילו בפניה, בפתח יפה - שזה כקילוף ביצה או תפוז.

יש להפריד זוגות ורביעיות מעדנים וכדומה לפני החג, שיש סוברים שההפרדה בשבת ויו"ט הינה חיתוך לפי מידה, אחד מאבות המלאכות. ויש חולקים, ואם שכחו, יש להפרידם בעזרת

ואפילו שלא במקום הפסד (שער הציון שם, ל"א) מכל מקום, להכרעת המשנ"ב הדבר אסור אף לאשכנזים, שיש להחמיר לכתחילה כדעת השולחן ערוך. ולחיצת זיזים של שעון השבת כדי שהאור יכבה מוקדם יותר, במנגנון שעון שבת - כגרים כיבוי בנר עצמו.

להאריך מצב קיים - שיישאר דולק או שיישאר כבוי ליותר זמן - מותר (שו"ת חלקת יעקב א, נ"ח שש"כ י"ג הערה צ), כמו כן, אם כעת מכובה, מותר ללחוץ לגרום שלאחר שידלק, שייכבה מוקדם יותר, ודבר זה מותר אף לדעת השולחן ערוך שאין זה כיבוי בדבר הדלוק. כמו כן, כשעכשיו דולק ועתיד להיכבות ולהידלק - מותר לכוון כעת, שלאחר שייכבה, יידלק מוקדם יותר. הערה: פעולה של גרמא, מותרת על ידי גוי, בתנאי שאינה גורמת לשינוי מידי (שו"ת מנחת יצחק ג, ל"ז).

2. המשתמשים ב"חגז" (שעון לכיבוי הגז), יש לחברו ולכוונו לפני הדלקת הלהבה בכיריים, שלאחר מכן - אסור (גרם כיבוי בנר עצמו, כנ"ל). שכחו לכוונו, ורוצים לכבות הגז, אחרי השימוש ביו"ט, מניחים כלי עם תה, קפה או ביצים על גבי הלהבה, ולאחר הגלישה סוגרים את כפתור הגז כלאחר יד, ויש לאכול או לשתות מן המתבשל.

תנורי אפיה

המשאירים תנור לאפיה או לחימום, ישאירו אך ורק תנור שהוא ב"מצב שבת", שאזי, אין שום השפעה, לפתיחת וסגירת הדלת, אף לא על הדלקת נורית. תנור שאינו במצב שבת: מותרת פתיחת דלתו והכנסה או הוצאה של מאכלים, אך ורק כשהנורית דולקת, שאז התנור ממילא פועל. שימו לב !! תנור בעל מאוורר "טורבו" המתחיל לפעול עם פתיחת הדלת ומפסיק עם סגירתה - אסור לפתוח את התנור אלא לאחר שהוא כבה !!!

4. תנור חשמלי וכל מכשיר שיש בו דרגות חום, אין לשנות את מצבו בין בשבת ובין ביום טוב, אף לא להגדלת החום ביו"ט לצורך אוכל נפש, שכל שינוי בפיקוד חשמלי - מבעיר, מכבה, בונה וסותר.

5. השנה, אי אפשר להשתמש באותו תנור בשבועות - למאכלים או מאפים חלביים, ובשבת - למאכלים בשריים, אלא אם כן, עוטפים את החלבי או הבשרי בשתי עטיפות הרמטיות.

הכנות לקראת חמש סעודות החג והשבת

יש להכין, לפחות 10 חלות או לחמים ל"לחם משנה", ויש לקחת בחשבון, שיש, ובני הבית מתפללים במניינים, המסיימים את תפילתם בזמנים שונים, ויש השבים לאחר תפילת "ותיקין", או מן הכותל, השב, משממונו ומעוניינים ליטול ולאכול בזמן שונה, ויצטרכו לחם משנה".

יש אופות חלות בצורות מיוחדות לשבועות, ויש המכניות חלות חלביות, בחמאה או חלב, חובה לעשות בהן צורה מיוחדת בקליעה לפני האפייה, שאסור לאפות חלות, לחם, פיתה או

סכין או מספריים שלא במקום החריץ אלא בצדו, דרך קלקול (שמעתי מהגאון רבי משה הלברשטם זצ"ל).

הכנת הבגד

לקראת מתן תורה יש ללבוש בגד מכובס ונאה כנאמר: "וכבסו שמלותם", ולמבואר בפוסקים, בגד של יום טוב, ראוי שיהיה נאה יותר מבגד של שבת (שו"ע תקכ"ט, א), ובפרט לבנות והנשים שלמבואר ברמב"ם הלכות יו"ט פרק ו', שמחת יום של האישה והבת בבגדי צבעונים ובתכשיטים "כפי ממונו של הבעל" (או האבא).

כשחל יו"ט תחילה כהשנה, יש ללבוש את בגדי יו"ט גם בשבת, כדי שבהורדתם לפני שבת, לא יהא בכך, זלזול בשבת (דעת הג"ח קניבסקי שליט"א במבקשי תורה יו"ט עמ' ר"ב). על כן, "בעלי הפראקים" הלובשים אותם, רק בימים טובים, בלבד, ולא בשבתות השנה, הפעם ישתדלו להמשיך וללבושם גם בשבת קדש

קיפולי מפיונים

בשבת ויום טוב אסור קיפול נייר בצורה הנשארת בנר, משום מלאכת בונה, ומותר לקפל מפיונים רק בקיפול פשוט: כמשולש, או למשוך באמצע ולהכניס לכוס או לגלגל כנרות, שכל אלו, כשמוציאים אותם מן הכוס - חוזרים מיד לצורתם הקודמת, אבל קיפולים מיוחדים (כמניפות וכדומה), יש להכין מערב יום טוב, גם לצורך השבת (שו"ת שבט הלוי ה, לו) ולהניחן מוכנות לשימוש, בקופסה.

קישוט הבית

נהגו לקשט הבית ובית הכנסת בענפי אילנות ופרחים, כיון שבשבועות נידונים על פירות האילן וכדי שזכור את האילנות, ונבקש עליהם (מג"א). ורמז נוסף, "והדת ניתנה בשושן" - בשושנים וורדים (חיד"א) והר סיני - ירוק, כולו. אין לקשט בענפים גדולים משום חוקות הגויים (גר"א).

אגרטל ובו פרחים, אינו מוקצה (דעת מרן הגרי"ש אלישיב והגר"צ אבא שאול זצ"ל) אולם אם יש שם ניצנים שלא נפתחו (כגון בשושן צחור, ציפורנים, סייפנים [גלדיליות] וכדומה) יש לטלטלו בעדינות (שלא יגיעו המים למקום יותר גבוה) ואם נפל מתוך המים ענף או גבעול שפרחיו טרם נפתחו, אין להחזירו למים - שו"ע של"ו רמ"א ומשנ"ב.

יש לציין, שענפים ופרחים התלויים לקישוט על גבי קירות ודלתות, במידה ואינם קשורים בקשר, או מודבקים - אינם מוקצה, ואם נפלו, מותר להחזירם למקומם, בלא קשירה או הדבקה (שו"ת בצל החכמה)

אסור לקבץ מיני פרחים כדי לעשות מהם זר בשבת ויום טוב (אף בלא קשירה) כדי להניחם לנוי (שזירת זר) שיש בזה איסור תיקון מנא ומכה בפטיש (שו"ת אגרות משה ד, ע"ג).

שינה בערב חג השבועות

רבים רגילים לישון בערב שבועות אחר הצהרים, כדי שיוכלו ללמוד בערנות בכל הלילה. ומכיוון שלדעת הרבה פוסקים, גם אחרי שינת קבע ביום יש לברך ברכות התורה, אף שנהגו למעשה, שלא לברך, טוב לכוון בברכת "אהבה עולם" בערבית, לצאת ידי ברכות התורה, ומיד לאחר התפילה, לומר פסוקי יברכך וגו' (מ"ב מ"ז, י"ג).

סעודת ליל חג השבועות

אין לקדש ולאכול בליל שבועות אלא לאחר צאת הכוכבים (20:20), שנאמר: "תמימות תהינה", וכשמקדשים מבעוד יום, מחסרים את אותו המקצת ממ"ט ימי הספירה, ובפרט שבקידוש, כמו בתפילה אומרים: "את יום חג השבועות הזה" (השל"ה) ריש שבועות בשם מו"ר הגאון מהר"ש מלובלין זצ"ל שקבל כן, מדורות שלפניו ו"דעת תורה" תצ"ד, א).

נשים המברכות "שהחינו" בהדלקת הנר, תזהרנה, לכתחילה, שלא לענות אמן על ברכת "שהחינו" ששומעות בקידוש שהרי בשבועות אין מצוות אחרות שעליהן תחול הענייה. וממילא מהווה הפסק בין ברכת הגפן לטעימתן מן הכוס. בברכת המוציא ב"לחם משנה" בליל יום טוב וביומו, בוצעים תחילה, את הלחם העליון (מ"א רע"ד, א)

מאכלי חלב בשבועות

נהגו לאכול מאכלי חלב בשבועות, יש לדעת, שאף אם רוצים לאכול בשבועות רק מאכלי חלב, לגברים חובה לאכול לפחות סעודה אחת בשרית, לקיים מצוות שמחת יום טוב - בבשר ויין. [כלשון הרמב"ם פ"ו מהלכות יום טוב: "והאנשים.... אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין" ולדעת הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ויבדלח"ט הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, אין די לעניין זה בבשר עוף, אלא צריך בשר בקר, דומיא דשלמי חגיגה. ואף שהבנות והנשים יכולות לאכול רק חלבי, כיון שכשאוכלים על אותו שולחן צריכים היכר וזהירות זה מזה, עדיף ביום זה לקיים כאיש אחד בלב אחד.

סעודה חלבית - יש לאוכלה, לכתחילה בלילה, כי סעודת היום חשובה יותר (ולגברים עדיף לקיים בה "שמחת יום טוב") ואמנם כמובא בארחות רבנו ח"ב עמ' צ"ח מרן הסטייפלר זצ"ל אכל בלילה חלבי, באומרו שאכילת בשר שמן תפריע ללימוד הלילה. (אף, שיש שהעירו, שפעמים אכילת פשטידות ומיני מאכלי חלב עתירי שומנים וקלוריות, עלולים להכביד יותר על הלימוד, שהרי מצינו, כמה נרדמו משתייה ואכילת חלבי). ויש אומרים, שמצווה לאכול סעודה עם בשר אף בליל יום טוב (דרכי תשובה יו"ד ט, י"ט).

יש לציין, שלפי הטעם שהביא ה"משנה ברורה", בשם גדול אחד, שכשירדו ושבו מהר סיני התברר שאינם יכולים לאכול בכליהם, שאינם כשרים וטבולים, ובשרם לא נשחט ונמלח כדן,

ועל כן, נאלצו לאכול מאכלי חלב (שמנת של פעם וכדומה), אם כן, מתאימה הסעודה בבוקר לאחר קריאת מעמד הר סיני, בעת שמקיימים השבים מהתפילה "שובו לכם לאוהלכם". וראה להלן בסעודת יום חג השבועות.

ברכת המזון

"תיכף אחר ברכת המזון, הולכים בזריזות לבית המדרש ללמוד תורה (יסוד ושורש העבודה ט, י ועבודת הקדש להחיד"א כף אחת כ"ב).

לימוד תורה בשבועות

מנהג ישראל להיות נעורים בליל שבועות ולומדים תורה כל הלילה - מג"א תצ"ד בשם הזהר פרשת אמור דף צ"ח והובא בבאר היטב, בתרגום: "חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה זה ועוסקים בתורה. ואומרים: בואו לנחול מורשה קדושה לנו ולבנינו בשני העולמות" ובכתבי האריז"ל: כל הלומד בלילה זה ונזהר מדברים בטלים, מובטח לו שלא יארע לו שום נזק כל השנה.

אמנם, כתב הר"י מעמדין בסידורו אות י"ב: "מי שחושש בעצמו שאם יישאר ער וכו' יתנמנם, בתפילת שחרית, מוטב שיישן מעט. ויש סמך לשינת שחרית בעצרת, במדרש שיר השירים א, נ"ו שבא הקב"ה ומצאם ישנים, והוצרך להעירם בקולות וברקים, ואם ישראל בשעת מתן תורה כך, על אחת כמה וכמה אנו יגיעי הגלות שאין לנו עונש על זה, אדרבה, נקבל שכר טוב על זאת, אם הכוונה לשם שמים" וכן כתב הר"י מולכו בארחות יושר פי"ב: "ומאנה הנחם נפשי במה שנהגו רבים, שעומדים בבית ד' בלילות בליל שבועות וכאור בוקר ממהרים להתפלל תפילה חטופה נים ולא נים וכו' ויותר טוב היה להם שישכבו במיטתם ושבע ילין וכמו השחר עלה, יכוון לקראת אלקיו ויתפלל בכוונה שלא יצא שכרו בהפסדו".

ובשו"ת שבט הלוי (י, מ"ט) כתב הגר"ש ווזנר זצ"ל: "אם יתפללו אחרי שניעורו כל הלילה, רובם ככולם אין תפילתם תפילה כלל, כי השינה מתגברת עליהם לדלג ושלא לכוון וגם חוטפים ורודפים, ובמאוחר אחר שינה, מתפללים במתינות ובכוונה רצויה, והעושה כן, יחפש שומר שיעיר אותו קודם זמן קריאת שמע ותפילה".

הערה: מי שנהג להיות ער כל ליל שבועות ורוצה לחזור בו ממנהגו - צריך התרה (דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל)

תיקון ליל שבועות

יש נהגו לומר את "תיקון ליל שבועות" אשר תקנו גדולי עולם, כנזכר בשער הכוונות ובשל"ה שמקורם ממנהר"מ קורדבירו והאריז"ל ז"ע. ואף שבחוק יעקב תצ"ד, א שהיודעים ללמוד, ילמדו תורה שבעל פה [ש"ס ופוסקים] - גמרא וסדרי לימוד רגילים, וכך נהג מרן החזון איש (מנהגיו, אות י"א) וכדברי שו"ע

הרב: "עיקר העסק יהיה בתורה שבע"פ"

אמנם, הגאון החיד"א כתב ב"לב דוד", ל"א שאין לשנות ממנהג כל ישראל וללמוד רק תלמוד ופוסקים, דיש ללמוד, תחילה, דווקא בסדר התיקון, הבנוי והמיוסד על פי הסוד, וכן כתב ביסוד ושורש העבודה להיזהר ולקרוא בסדר שנדפס בתיקון ליל שבועות וכן נהג מרן הגר"ש ז"ל לומר בכל שנה, תחילה, סדר ה"תיקון ליל שבועות" (ראה שרשי מנהג אשכנז ח"ג עמ' 359).

הערה: בחור ישיבה, הרוצה ללמוד בליל שבועות את המסכת הנלמדת בישיבה, אין צריך לעשות התרת נדרים על מה שנהג עד כה לומר "תיקון ליל שבועות" (הוראת הגר"פ שיינברג זצ"ל בקובץ המועדים ר"ה תתס"א)

נשים ובנות: שאינן צריכות לתיקון חטא העגל על כן אינן שייכות באמירת ה"תיקון ליל שבועות" (בן איש חי וישב, ו ושו"ת רב פעלים בסוד ישרים, ט). אמנם, אישה שספרה ספירת העומר כל הימים, אם תרצה, יכולה לאומרו מלבד תושבע"פ שבו (כף החיים תצ"ד, ה). וטוב יותר שתאמרנה תהילים - וכן תלמדנה עשרת הדברות ומגילת רות.

ספר תהילים: נכון לקרוא בו כל היממה, כי הוא יום פטירת דוד המלך ע"ה ואומרים יהי רצון של שבת ויו"ט (כף החיים תצ"ד בשם מורה באצבע, רכ"ו ומועד לכל חי ה, ל"א ובמנהגי החיד"א, שנהג לסיים כל ספר תהילים בשכל יום מימי שבועות, בחו"ל). לימוד תרי"ג מצוות: מנהג קדמונים לומר סדר תרי"ג מצוות (תשובת רבי נטרונאי גאון ואבודרהם עמ' רמז)

לימוד משניות: יש שכתבו שעפ"י הסוד אין ללמוד משניות בלילה זה וכן מנהג בני ספרד, ומנהג בני אשכנז שכן ללומדם. בני ספרד נוהגים לקרוא את סדר הלימוד מתוך ספר "קריאי מועד". ריקודים בשבועות: אעפ"י שאסרו חכמים לרקוד בשבת ויום טוב, מכל מקום, בהרבה בתי מדרש וישיבות ורקודים לכבוד של תורה, כמו שהתירו ריקודים בשמחת תורה, משום כבוד התורה (הליכות שלמה י"ב, י"ד ודעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א).

נטילת שחרית וברכתה ללומדים כל הלילה

שולחן ערוך ד, י"ג: "אם היה נעור כל הלילה, יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו שחרית וכו' וברמ"א: ויטלם בלא ברכה". וכתב המשנה ברורה, ל: "יש מהאחרונים שחולקים על הכרעת הרמ"א בזה, וסוברים דצריך לברך, ויש מסכימים עמו, וכל זה בלא עשה צרכיו, אבל אם עשה צרכיו קודם התפילה, או הטיל מים ושפסף, הסכמת האחרונים, שצריך ליטול ידיו ולברך,

וכן נכון לעשות לכתחילה. שאז לכולי עלמא יתחייב לברך על נטילת ידיים ואשר יצר" וכן הדין לטובל במקווה, לפני התפילה יכול לאחר מכן, ליטול ידיו, ולברך על הנטילה (חק יעקב תצ"ד, א) והעיר מרן הגר"ש ז"ל אויערבך זצ"ל: "היינו דווקא בעשה צרכיו - יברך, ולא מהני נגיעה במקומות המכוסים בלבד". מנהג בני ספרד אם לא ישנו חצי שעה במיטה "שנת קבע" - נוטלים ידיים אחרי

עלות השחר בלי ברכה או שומעים את הברכה מאחר שכן ישן.

זמן ברכת נטילת ידיים למי שמברכה

בשולחן ערוך הרב ד, י"ג: "אם היה נעור כל הלילה, צריך ליטול ידיו מיד כשיאיר היום" ושמעתי ממרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאין צריך לדקדק בזמן המדויק של עלות השחר, אלא לפני שהולכים להתפלל - נוטלים. וכן נהג החזון איש זצ"ל.

ברכת אשר יצר

מי שלא ישן כלל ואף לא התפנה עם בוקר: לבני ספרד - אין מברך אשר יצר אלא אם כן, התפנה לקראת השחר ועדיין לא חלפה חצי שעה (בא"ח) או לא עברו 72 דקות (הגר"ע יוסף זצ"ל עפ"י הריטב"א).

בני אשכנז - מברכים אשר יצר כל בוקר, פעם אחת, אפילו לא ישנו כלל ולא התפנו (שבח על תפקוד הגוף)

ברכות התורה

שולחן ערוך מ"ז, י"ב: "אף אם למד בלילה, הלילה הולך אחר היום שעבר, ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן" משנה ברורה, כ"ח: ואם היה נעור כל הלילה יש אומרים [חיי אדם בשם הפר"ח והגר"א] דאין צריך לברך בבוקר, ויש אומרים [דרך החיים בשם מג"א וא"ר] דצריך לברך, וספק ברכות להקל. אך אם אפשר לו, יראה לשמוע ברכת התורה מאחר ויאמר לו, שיכוון להוציא בברכות והוא יכוון לצאת, ויענה אמן, ויאמר אח"כ איזה פסוקים כדי שיהא נחשב לו במקום לימוד, או יכוון לצאת בברכת אהבה רבה וילמד מעט אחר שיסיים תפילתו."

מי שישן במשך היום של ערב שבועות

שולחן ערוך מ"ז, י"א: "שנת קבע באמצע היום על מיטתו הוי הפסק לברכות התורה, ויש אומרים דלא הוי הפסק, וכן נהגו" וכן כתב בשו"ע הרב, ז שנהגו שלא לברך. אכן, במשנ"ב שם, כ"ו: "ואם היה ישן ביום שנת קבע על מיטתו, ובלילה שלאחריו היה נעור כל הלילה, פסק הגאון רבי עקיבא איגר, דבזה, לכולי עלמא צריך לברך בבוקר ברכות התורה."

והוא הדין, מי שישן בבוקר שבועות לאחר נץ החמה, לפני שהתפלל שחרית [וצריך שומר שיעוררו לשחרית] - יכול לברך ברכות התורה, בעצמו. ובמנהגי חת"ס שכן נהגו, לאחר הלימוד בליל שבועות, יצאו מאחר, בכוונה שלא לצאת אלא עד שישנו לאחר שחרית, ובקומם משנת קבע, ברכו בעצמם.

הלכה למעשה לעניין ברכות התורה וברכות השחר

בני ספרד - אפילו לא ישנו כלל, מברכים כל ברכות השחר כולל ברכות התורה (מפני שהם על טבע העולם) פרט לברכת הנטילה כנ"ל. בני אשכנז - אם לא ישנו במשך הלילה במיטה "שנת קבע", [היינו, שפשט בגדיו, וישן לפחות חצי שעה - קצור

שו"ע ס"ב, ס"ח] אינם יכולים לברך בעצמם: ברכות התורה, ועליהם לשמעם ממי שישן או מבן ספרד. אין להם ממי לשמוע - יכוונו בברכת אהבה רבה לפטור ברכות התורה וילמדו מעט מיד לאחר תפילת עמידה שחרית.

הערה: אישה אינה יכולה להוציא את האיש בברכות התורה - הכרעת באור הלכה מ"ז ודעת הגר"ע יוסף זצ"ל. לעניין ברכות אלוקי נשמה וכו' והמעביר שינה וכו', לכתחילה יש לשמעם מאחר שישן (משנ"ב מ"ו, כ"ד). אין מי שיוציאו, המברכם לעצמו, יש לו על מי שיסמוך (ברכי יוסף, י"ב ערוך השלחן, י"ג כף החיים, כ"ט ועוד).

זמן ברכות התורה

בשו"ת מנחת פרי לידי"נ הגאון ישעיהו רוטנברג שליט"א א, א בשם מרן הגרש"ז זצ"ל: "מי שהיה ער כל הלילה, יכול להמשיך ללמוד עד שיזדמן מי שיוציאו בברכות התורה, שאין איסור מצד עצמו, ללמוד לפני ברכות התורה, רק הוא דין שהברכה תוקדם ללימוד", על כן, מי שאינו מוצא מי שיוציאו, יכול להמשיך ללמוד עד שימצא, או עד שיתפלל שחרית, ויכוון ב"אהבה רבה וכו'" לצאת ידי ברכות התורה, וילמד מעט מיד אחרי התפילה, שהרי הוא אנוס בינתיים מלברך (שו"ת מנחת שלמה צ"ו, א ודינים והנהגות חזון איש א, י"ב).

ברכת הציצית

מי שאינו מתעטף בטלית גדול לא יברך על הטלית קטן ברכת "על מצוות ציצית", אלא ישאל מחברו טלית גדול במתנה על מנת להחזיר, ומתעטף, ומברך. או יבקש ממי שמתעטף בטלית גדול, שיכוון להוציא, וינשק ציציות הטלית קטן.

תפילת שחרית

הכול הולך אחר חיתום הלילה - על כן, אף מי שזכה לעסוק בתורה כל הלילה, יזדרז לאזור חיל להתפלל שחרית בהתעוררות ובכוונה. וקריאת שמע יאמר בקול רם בדקדוקיה וכוונותיה, יען כי בקריאת שמע רמוזים עשרת הדברות. וב"עזרת אבותינו" יאמר בקול רם: "אשרי איש שישמע למצוותיך ותורתך ודברך ישים על ליבו" (מועד לכל חי ח, כ"ח ובחיד"א ובפלא יועץ).

המתנמנם באמצע קריאת שמע, ואינו יודע היכן אוחז ? אם אינו זוכר שאמר "שמע ישראל וגו'" בכוונה - חוזר לראש. זוכר שאמר שמע וגו' בכוונה, אך אינו זוכר היכן עומד ? יחזור לתחילת הפסוק שאינו זוכר אם אמרו כהוגן.

בתפילת לחש, התנמנם ואינו יודע היכן אוחז ? חוזר לתחילת הברכה שמסופק אם אמרה כהוגן, ולא נאמר בזה "ספק ברכות להקל", כיון שברכות התפילה מעכבות זו את זו, וממה נפשך, היכן שיתחיל יהא ספק ברכה לבטלה, וכל שיש ספק באמצע התפילה - צריך להתפלל באופן שבוודאי יצא ידי חובתו (משנ"ב ס"ד, ז והוראת החזו"א והגר"ש אלישיב זצ"ל וכן הוכיח ב"אור

שהוא יעין במקומה, שאין חשש שישנה, וגם לא יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות, כי הדבר לצורך סעודת יום טוב (הגר"נ קרליץ זצ"ל באיל משולש שטרי הדיוטות ג, הערה ל"ה). יש מתירים כשהרשימה עטופה ב"לימינציה", או שתלויה במרומי המקרר או הקיר.. ואין ניתן לשנות בה.

קריאת עשרת הדברות

לרמב"ם בתשובתו בהוצאת פריימן, סי' רס"ג - אסור לעמוד בעת קריאתם שלא יאמרו, חלילה, רק זה קיבל משה מסיני. כשם שלא תיקנו לומר בכל בוקר, בתפילת שחרית, עשרת הדברות, ורק במקדש נהגו הכהנים לאמרם בכל בוקר, כדברי הגמרא: מפני המינים והכופרים, שיאמרו, חלילה, שרק זאת קיבל משה בסיני. נעמדו הקהל - אין להישאר לשבת בין העומדים (חיד"א בשו"ת טוב עין י) בפרט שלדעת הרבה פוסקים, היום, שיודעים כולם, שקמים רק זכר למעמד בהר סיני שם נאמר "ויתייצבו בתחתית ההר", מותר לעמוד (אגרות משה או"ח ד, כ"ב ושולחן שלמה א, י"ב, ל, ו, י"ב, ח). וטוב יותר להיעמד לפני שמגיעים לתחילת קריאת הדברות.

מכבדים תלמיד חכם, רב או גדול הדור לעלייה של "עשרת הדברות" (כף החיים רפ"ב, כ"ח ובסידור היעב"ץ שבועות, ז). וקוראים את הדברות ב"טעם העליון" - שסוף כל דיבור הוא סוף פסוק.

סגולה גדולה לרפואה

כשם שבעת מתן תורה התרפאו כל החולים שבכלל ישראל, כמו כן, בכל שנה בחג השבועות בעת שקוראים מעמד הר סיני, היה חוזר ואומר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שהוא זמן מסוגל המתחדש בכל שנה, לבקש על חולים ר"ל שיתרפאו ברפואה שלימה. ועל כן, יש העושים "מי שברך" לחולים, תיכף לאחר שסיים העולה לברך הברכה האחרונה על קריאת עשרת הדברות (ספר הנהגות רבינו עמ' רל"ט).

עיון בתפריט

יש המכנינות לעצמן רשימה, מה תגשנה בכל סעודה, ביו"ט ובשבת, ומה יש להוציא מהמקפא והמקרר, ומתי, ולמבואר בשולחן ערוך ש"ז, י"ב אסור לקרוא רשימה כזו בשבת ויום טוב, שמא יבואו למחוק או להוסיף על הרשימה, ועוד, שיבואו לקרוא גם בשטרי הדיוטות (חשבונות ורשימות שאינן מותרות לקריאה בשבת ויום טוב (משנ"ב שם, מ"ז), להלן כמה אפשרויות להיעזר ברשימה כזו, על פי ההלכה: 1. מותר לעיין בחטף, רק כדי להיזכר, ללא עיון ברשימה (שלחן שלמה שם, בשולי הגליון ס"ק ו). 2. לבקש מאחר, שאין בסמכותו לבצע שינויים ברשימה,

רחיצה לכבוד שבת

אף שביו"ט ניתן להשתמש במכשירים לחימום מים הפועלים מעצמם (בוילר חשמלי מופעל בשעון שבת, דוד שמש) פרט למכשיר "יונקרס" מחמם-מהיר ע"י להבת גז, המופעל עם פתיחת ברז המים החמים, שלפני כל שבת ויו"ט חובה לנתקו. מכל מקום, גם ביום טוב אין לרחוץ את רוב הגוף בבת אחת (ובשימוש בידית ה"טוש" במקלחת, נחשב תמיד כמיעוט הגוף - דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) וכמובן, שאין להשתמש אלא בסבון נוזלי ולהיזהר מסחיטת שיער. היינו, שמותר רק ל"טפח", דהיינו, להצמיד את המגבת לשיער, והמים היוצאים, נספגים מיד במגבת, ולדברי "בן איש חי", יש לכרוך את המגבת סביב השער כטורבן. ובכל אופן, אין למשוך את המים מן השער כלפי חוץ [יש לגברים להיזהר בכך גם כן, בשיער הזקן והפאות, בכל שבת ויו"ט]. ויש להיזהר שלא לבוא לידי סחיטת המגבת, או תלייתה לייבוש במקום ובדרך שתולים ביום חול.

ניקוי הבית לכבוד שבת

אסור להדיח ריצפת חדר שלם בשבת ויו"ט אף לא בשפיכת מים וחומר נוזלי (בלא סמרטוט) וגריפתם במגב. אכן, אם ישנו כתם מקומי - מותר לנקות באותו מקום בלבד כנ"ל. ובור ניקוז שברצפה שיש לו מכסה אין לפתחו אלא כשיש לו בית אחיזה. (שו"ע שח, י). וכשיש בפתח הבור, רשת - גורפים כרגיל.

הערה חשובה - הוספת מים למיחם השבת

יש להרתיח את המים שמוסיפים למיחם לשבת, עד לכדי רתיחה גמורה בטרם יוכנסו למיחם שבת (שבמצב שבת), שאם לא כן, ב"מצב שבת, אין פעולת הרתיחה, ורק נשמר חום המים, ואם כן המים שהוסיפו לא יגיעו לידי רתיחה לפני שבת, ואסור יהיה להוציא בשבת אף לא כוס אחת, כי כתוצאה מהוצאת מים, כמות השארית שקטנה - ממחרת להתבשל. וכל פעולה הגורמת לחימום יתר למים שטרם הגיעו לכדי רתיחה ממש, לפני שבת, הרי היא בגדר איסור בישול בשבת.

מנוחת הנפש של הגר"י אברמסקי הוציאה את החוקר הרוסי מכליו. "כיצד יתכן שהצעקות שלי לא משפיעות עליך?!". רבינו השיב לו באומץ לבו: "כבר שמעתי קולות חזקים יותר מהצעקות שלך"...

וגם: מתי ה'חלות' של קבלת התורה? מדוע נוהגים לרקוד בחג השבועות? ומדוע גירש הסבא מקלם בחור שדילג מעל הגדר של הישיבה?

תפילת החג או לפני תפילת שחרית, וכן היה נהוג בישיבתו של רבי שלמה זלמן אויערבאך, ישיבת 'קול תורה'. פעם ניגש אחד התלמידים ושאל את רבינו: איך מותר לרקוד ביו"ט, הרי מבואר בשו"ע (של"ט - ג') שאין לרקוד בשבת ויו"ט? השיבו ר' שלמה זלמן במתק לשונו: "בחתונה שלך אתה רוצה שירקדו? אף הקב"ה רוצה שירקדו ביום הנישואין שלו, שהוא יום קבלת התורה. וזוהי רקידת מצווה שמותרת בשבת ויו"ט".

"כבר שמעתי קולות חזקים יותר מהצעקות שלך"

במהלך החקירות שעבר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל בכלא הסובייטי, הסתער פעם לעברו איש הג.פ.או. בקולי קולות, אך רבינו הקשיב לצעקותיו בשלווה גמורה. מנוחת הנפש שלו הוציאה את הרוסי מכליו. כיצד יתכן שגערותיו לא עושות שום רושם על האסיר?!

הסביר לו רבינו באומץ לבו, שכבר הסכין לשמוע קולות יותר רמים מאלו, ולכן אינו מתפעל מצעקותיו. השתומם החוקר: "מתי? מי מהחוקרים נתן עליך בקולו יותר ממני?" וכאן באה תשובתו המפתיעה: "התכוונתי לקולות ששמעו אזנינו בהר סיני, קול ה' בכת, הקולות ההם משתיקים בקרבי כל קול אחר".

מי שמדלג מעל הגדר, מי יודע על מה עוד הוא מדלג...

מדוע כה הקפידה התורה והזהירה שבני ישראל לא יתקרבו להר סיני בזמן קבלת התורה, עד שחזרה ושנה ושילשה את האזהרות על כך יותר משאר כל הדברים? שמעתי מהמגיד הנודע רבי אהרן טויסיג שליט"א הסבר מיוחד לכך, בהקדם סיפור שאירע בישיבתו של הסבא מקלם בחור שדילג מעל הגדר של הישיבה,

והבחורים שהגיעו מדי יום לבנין הישיבה, היו צריכים לעשות עיקוף קטן כדי להגיע לפתח בנין הישיבה. יום אחד, מביט הסבא מקלם מחלון ביתו, שהיה מול בנין הישיבה, ורואה את אחד הבחורים מתקרב לבנין, אך במקום לעקוף, החליט לקצר ולקפוץ מעל הגדר וכך לחסוך את העיקוף. הביט בו הסבא ושמר זאת לעצמו. למחרת שוב נשנה אותו מקרה, וביום השלישי שוב, ואז, מיד נכנס הסבא לתפילת שחרית, ולאחר התפילה הורה לבחור

מתי מקבלים את התורה בחג השבועות?

פעם אחת התווכחו ביניהם כמה חסידים של כ"ק מרן האדמו"ר בעל הנתיבות שלום מסלונים זי"ע, מתי הזמן של קבלת התורה ביום טוב שבועות: אחד אמר - מיד בתחילת הלילה, השני אמר - בלילה בעת שאומרים תיקון ליל שבועות, והשלישי אמר - כשקוראים בתורה בתפילת שחרית. כששמע הרבי את הוויכוח, נענה ואמר: אני אומר לכם מתי הוא זמן קבלת התורה. כשיהודי מקבל על עצמו איזו קבלה טובה - אז הוא זמן קבלת התורה... (פניני נועם שיח, שבועות).

לפתע הוציא הגר"י קמינצקי סוכריה מכיסו...

מסופר על הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, שפעם אחת במסיבה שנערכה לכבוד נכדו שחגג בר מצוה יחד עם בני כיתתו בתלמוד תורה, שאל את התלמידים: "אינני מבין כיצד זה שהקב"ה שואל את בני ישראל האם מוכנים הם לקבל את התורה, וכולם עונים ואומרים כאחד 'נעשה ונשמע', וכי מנין ידע כל אחד מהם שגם שאר בני ישראל חוץ ממנו מעוניינים בתורה וחפצים לקבלה, הרי הם לא שאלו ולא התייעצו זה עם זה לפני כן? וראוי היה שיאמר כל אחד מהם 'אעשה ואשמע' בלשון יחיד, ולא 'נעשה ונשמע' בלשון רבים?". הרב קמינצקי המתין לתשובה מספקת, ומשלא נענה, הוציא לפתע סוכריה מכיסו ושאל את התלמידים: "האם אתם רוצים את הסוכריה?", וכולם יחד ענו ואמרו: "כן, אנחנו רוצים". הרב שציפה לתשובה זו, שאל את התלמידים: "מדוע כל אחד מכם אומר 'אנחנו רוצים' ומדבר בשמו ובשם חבריו, וכי שאלתם זה את זה והתייעצתם על כך לפני כן?... אלא מה", המשיך הרב קמינצקי ואמר, "על סוכריה לא צריך לשאול ולהתייעץ, כולם רוצים סוכריה. זה מתוק, זה טוב, וזה טעים, ואין מי שלא רוצה סוכריה, בוודאי לא ילד..."

"ובדיוק כך הם הדברים לגבי קבלת התורה. התורה לא מתוקה פחות מסוכריה ולא פחות מהשוקולד השוויצרי המתוק ביותר... ולכן לכל אחד ואחד מבני ישראל לא היה ספק שלא רק הוא אלא כולם ללא יוצא מן הכלל חושקים ומשתוקקים לקבל את התורה..."

בחתונה שלך אתה רוצה שירקדו?

נהוג בהרבה בתי כנסת וישיבות לרקוד בליל שבועות אחר

והולך ומשנה ממה שכולם עושים, סימן שבעוד דברים, הרבה יותר נשגבים, הוא אינו פוחד לשנות ולעשות דין לעצמו... אם אדם עושה קיצורי דרך, מי יודע עוד כמה "קיצורים" הוא מרשה לעצמו!...

ואכן לאחר זמן מה הובררו הדברים וראו שהסבא מקלם צדק בשולחו את הבחור הזה מן הישיבה. על פי זה הסביר הרב טויסיג ואמר: מובן למה היתה כל כך ההקפדה בהר סיני שלא לעלות להר ולא לפרוץ את הגדר, כי כשהקב"ה הולך לתת את התורה והחוקים והמשפטים, הגדרים והסייגים - רצה להמחיש לפנינו עד כמה חמורה פריצת גדר גשמית. כי אם אדם משנה מהליכות עולם וסדרים רגילים, יכול הוא בקלות גם לפרוץ גדרים וסייגים של התורה הקדושה.

(מדשן ביתך, שבועות תשע"ט)

לקחת את חפציו ולעזוב את הישיבה. "מקומך אינו כאן!" פסק. כששמעו זאת בני הישיבה ורבניה, נדהמו לשמוע על העונש החמור שנענש אותו בחור, והכל התלחשו: מי יודע איזה עוד דברים שאינם יודעים, גרמו לעונש כל כך חמור!...

כששמע זאת הסבא מקלם, נכנס אל היכל הישיבה ועלה על הבימה ופתח בקולו: "לא! אין פה עוד שום סיפורים לא ידועים, וכל מה שלוחשים אין זה אמת כלל! אלא מה כן?" המשיך הסבא ואמר: "כשראיתי את הבחור קופץ על הגדר פעם אחת, שניה, ושלישית, הבנתי שבחור זה כבר עבר הרבה איסורים!" ואז המשיך לומר את המשפט הבא: "אם בחור קפץ על גדר אבנים אחת, מי יודע כמה גדרים וסייגים בעבודת ה' הוא כבר עבר!"... והמשיך להסביר, כשאדם עושה ועובר על משהו שיגרתו שכולם עושים מדי יום, כגון דבר זה - לעשות עיקוף קטן -

הסיפור היומי

**אמרתי לו: יש רעידת אדמה, האם לברך עושה מעשה בראשית?
הוא השיב לי בשאלה כמתפלל: "עכשיו? רעידת אדמה?"... חזרתי
ואמרתי: כן, כעת יש רעידת אדמה, כל הכולל רועד. "אם אתה
מרגיש, תברך" - השיב לי, ומיד הרכין שוב את ראשו לתוך הגמרא...**

"כי הם חיינו" - על שקידת התורה המופלאה של מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל

ובידו הזמנה לחתונת נכדו, ועמד ליד הסטנדר שלו, ורבינו זצ"ל לא ראהו, ומאחר והיה מדובר בגברא רבא מאוד - כל היושבים בחלק זה של הכולל הרגישו מתח ואי-נעימות, אך רבינו לא ראה ולא הרגיש, לא נע ולא זע, עד שקם אחד מחתניו של רבינו וביקש לומר לו שאותו גדול רוצה להזמין לשמחה, אך אותו אדם גדול עצר בעדו וסימן לו שלא יפריעו מלימודו, וכך עמד והמתין כמה דקות ארוכות, ולא הבחין בו רבינו בכל אותו הזמן, עד שכמו התיימש וחזר למקומו בכולל.

כאשר סיים רבינו את לימודו בשעה הקבועה לו, סיפרו לו את שאירע, ומיד החוויר רבינו ורץ למקומו של אותו אדם גדול והתנצל שלא הבחין בו כלל.

כיוצא בזה אירע פעם אחת שהגיע לבית רבינו אחד מגדולי האדמו"רים המפורסמים, ורבינו היה אז שקוע בלימודו, ונכנס האדמו"ר ומלוויו לחדרו, אך רבינו זצ"ל לא הבחין והמשיך ללמוד בשקיעות. ורצו המקורבים לומר לרבינו כי האדמו"ר הגיע אליו, אך האדמו"ר עצר בעדם, ואמר שהוא רוצה לראות אותו לומד, וכך המתין כעשרים דקות! מבלי שרבינו הרגיש בו כלל וכלל.

גם יבחלט"א הגרמ"ש קליין שליט"א סיפר, שלא אחת אירע שהיה מגיע אליו בזמן שהיה קבוע להם לדון בהלכה, ואם רבינו זצ"ל היה שקוע בלימוד, אירע לא אחת שעברו דקות ארוכות עד שהבחין בו.

(גיליון 'נשיח בחוקיך')

שח תלמידו ומקורבו של מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל, יבדל"ח הרה"ג ר' חגי אלישיב נאה שליט"א:

זכורני פעם אחת לפני קרוב לעשרים שנה, והיה זה בכולל חזו"א, בסביבות השעה 10:00 בבוקר היתה רעידת אדמה שהורגשה היטב. הספסלים כולם רעדו, הסטנדרים התנענעו, וכל הכולל עמדו על רגליהם חרדים מן הבאות.

באותה העת חשבתי שצריך לברך "עושה מעשה בראשית", אך לא היו הדינים בהירים לי, וחשבתי אולי ישנם אי-אלו תנאים לדין זה שאינם מתקיימים, וניסיתי לשאול את רבינו זצ"ל שישב על אותו הספסל שישבתי, בצדו השני.

אך למרות שהרמתי מעט את קולי וגחנתי לצד שמאלו - לא הבחין בי. גחנתי לצדו השני, לימינו, והרמתי את קולי מעט יותר, אך עדיין לא הבחין בי. לבסוף לא היתה לי ברירה, ומאחר והיה הדבר נוגע למעשה העזתי פני והכנסתי ראשי בין ראשו לבין הגמרא, ורק אז הבחין בי ושאל מה רצוני.

אמרתי לו: יש רעידת אדמה, האם לברך עושה מעשה בראשית?

הוא השיב לי בשאלה כמתפלל: "עכשיו? רעידת אדמה?"... חזרתי ואמרתי: כן, כעת יש רעידת אדמה, כל הכולל רועד. השיבני: "אם אתה מרגיש, תברך". ומיד הרכין שוב את ראשו לתוך הגמרא ולא הביט ימינה ושמאלה.

בפעם אחרת זכורני, בעת שניגש אליו אחד מגדולי הדור זצ"ל

למה 'מבקשים רשות' לפני הקריאה בתורה בחג השבועות?

5 דברים שלא ידעת על פיוט האקדמות

1. מהו פיוט ה'אקדמות'?

בעבר נהגו לתרגם את קריאת התורה לארמית עבור פשוטי העם, וקודם לכן היה המתרגם אומר פיוט שהיווה כעין 'בקשת רשות' טרם שהוא מתחיל בתרגומו. גם לאחר שפסק המנהג לתרגם, הוא נותר בקהילות אשכנז וצרפת פעמיים בשנה, בשביעי של פסח ובשבועות. וזהו גם פיוט האקדמות, שבו מבקש המתרגם 'רשות' מהקהל לפתוח בדברים.

2. מי כתב את ה'אקדמות'?

ישנן כמה גרסאות על נסיבות חיבור האקדמות: לאחת הגרסאות היה זה בשנת ד'ע"א באחת מארצות אשכנז, כשאחד הכמרים היה הורג בכישופיו יהודים רבים, ונתגלה לחכמים בחלום כי יהודי מעשרת השבטים ששוהה מעבר לנהר הסמבטיון, ביכולתו להילחם בכומר. רבי מאיר בר רבי יצחק נשלח לקרוא ליהודי זה, שאכן ניצח את הכומר. היה זה בערב חג השבועות, ולפי גרסה זו הזקן מעשרת השבטים הוא שכתב את פיוט האקדמות. לפי גרסה אחרת, המעשה התרחש בשנת ד'קכ"א, והפיוט חובר על ידי רבי מאיר עצמו בעת שליחה את היהודי מעשרת השבטים לקראת יציאתו, כיוון שידע שלא יוכל לשוב יחד עמו לאשכנז.

3. מהיכן המנגינה של ה'אקדמות'?

מקורה של המנגינה העתיקה בה אומרים את האקדמות, אינו ידוע. בקהילות של יוצאי יהדות רוסיה מושרת המנגינה גם בברכת הקידוש בשלוש רגלים, ובשמחת תורה בעת עליית לתורה של 'חתן התורה'.

4. היכן לא אומרים 'אקדמות'?

דווקא בקהילת וורמייזא עצמה, עיר מגוריו של מחבר הפיוט, לא נהגו לקרוא אקדמות, וזאת בשל מסורת המקובלת בידם על שליח ציבור שפעם אחת השתפך בקול נעים בעת הקריאה עד שיצאה נשמתו.

5. מתי אומרים את ה'אקדמות'?

בעבר נהגו לומר את האקדמות לאחר קריאת הפסוק הראשון בתורה, אולם בהמשך התעורר פולמוס סביב כך, והיו פוסקים שסברו שהדבר מהווה הפסק בין ברכות התורה לקריאת התורה. היום נהוג שהעולה הראשון מברך רק אחרי אמירת הפיוט.

קול העם

במשך שעותיים תמימות עמדנו שם בתפילות,
מבקשים על בני המשפחה ועל כל עם ישראל. כעבור
שעותיים נוספות כבר הבנו למה נשפכו הדמעות...

הקב"ה מקדים תפילה למכה

אני מאידך יצאתי עם רעייתי לאזור רחוב בר אילן שמואל הנביא לכמה סידורים והתארגנויות, ולקחתי עמי את אמא שלי ושני אחיי הקטנים שיתאווררו גם הם מהשהייה הממושכת בבית. בדרך לאחת החנויות עברנו בסמיכות לבית העלמין של סנהדריה, שם טמונים גדולי עולם. אמא הביעה בפניי בעבר את

גיסי יצא עם אחותי ובתם הקטנה לבקר את משפחתו בדרום הארץ לרגל שמחת חלאק'ה במשפחה. הם הזמינו גם את אבא שלי להצטרף אליהם לנסיעה על מנת שיתאוורר מעט בעקבות הסגר הממושך שהיינו נתונים בו בעקבות הקורונה. אבא, שבדרך כלל לא יוצא למסעות מעין אלו, לקח עמו כמה ספרים ללמוד בדרך ויצא למסע.

רצונה להתפלל שם על הקברים, אז הצעתי לה את ההזדמנות עכשיו, שעיקר היציאה מהבית הייתה להתאווררות, להיכנס ולהתפלל.

אמא שמחה מאוד על ההזדמנות ושפכה את צקון לחשה בתפילות על כל אחד ואחד מבני המשפחה בדמעות ותחנונים, וכך עברה מציון לציון מתפללת ומתחננת בדמעות שלישי, באופן שמעולם לא ראיתי את אמא כך משתפכת ברטט ובדמע...

שמחתי מאוד שאמא מתפללת בהתעוררות כזאת, וניצלתי אף אני את העת רצון בתפילות חמות, וכך גם אשתי, במשך שעותיי תמימות עמדנו בתפילות מבקשים על בני המשפחה וכל עם ישראל.

כשיצאנו משם, אמא הודתה לי מאוד ואמרה כי משום מה היתה לה התעוררות מיוחדת במינה, גם אשתי שחה לי כי היתה לה התעוררות מיוחדת, ולא הצליחה להתפלל על אף אחד כי אם על בני המשפחה שלי, ובפרט על אחותי, אבא שלי, והתינוקות...

הדבר היה מוזר, כי גם אני הרביתי עליהם בתפילה, וכך גם אמא שלי... הסקנו, שמכיוון שהם לא היו אתנו בבית החיים לכן כנראה כיוונו עליהם... אבל כעבור שעותיים נוספות כבר הבנו למה

נשפכו הדמעות:

הסתבר שגסי עשה תאונה חזיתית עם רכב שהתפרץ מולם לכביש - בדיוק באותם רגעים שהתפללנו בציון. אחותי שברה את היד, אבא שהיה שקוע בלימוד יצא ללא פגע, כנראה בזכות התורה שהגנה בעדו למרות השמשה שהתנפצה עליו; גסי יצא עם כמה מכות יבשות, והתינוקת אף היא יצאה ללא פגע...

הרכב עף מההדף של המכה ונעצר בצד הדרך, כאשר משאית שהגיעה במהירות מהנתיב הנגדי הצליחה לעצור בחריקת בלמים חצי מטר לפני שמחצה את כולם למוות חלילה... למפרע הבנו גם כיצד סיבבה ההשגחה שנתפלל חזק על שלום המשפחה, וכל התפילות משום מה היו עליהם, כשעל פניו נראה כי זכות התפילות הצילה את חייהם...

היו שם עוד ניסים רבים, אך אמרתי בליבי שלכל הפחות את חלק הארי אעלה בקולמוס, למען ידעו כולם כי ה' הוא האלוקים, מלך על כל הארץ ומקדים תפילה למכה, והכל מכוון בדיוק נפלא!!!

בתודה לבורא עולם, בעל המעשה מ' ח'

(פורסם בגיליון 'טיב הקהילה')

סגולות וישועות

**"כל הקשיים שמפריעים ללמוד ולהתעלות,
כל הבעיות והוורוסים שעוצרים אותנו
מללמוד - כולם יכולים להיפתר ולהיעלם
בבקשה מעומק הלב בברכה הזו..."**

הרגע הגורלי בחג השבועות שבו נפתחים כל השערים...

אעוץ לך עצה: "יש רגע גורלי ביום החג, יש הזדמנות פז שאסור להחמיץ - היא ברכת 'אהבה רבה'. בברכה הזו נפתחים השערים. כשאומרים אותה, זה הזמן להשתפך, להתחנן, לבקש. כל הקשיים שמפריעים ללמוד ולהתעלות, כל הבעיות והוורוסים שעוצרים אותנו מללמוד - כולם יכולים להיפתר ולהיעלם בבקשה מעומק הלב בברכה הזו..."

את הסיפור שמענו ממקור ראשון, אשר סיפר גם על הצלחת התפילה וישועתה. ואותנו הוא מלמד, כי לכולנו יש את הרגע הזה, ועלינו ללמוד לנצל אותו. "אבינו אב הרחמן" - ישתפך ליבנו בתחינה, "והאר עינינו בתורתך" - פתח לנו את השערים, הסר את המפריעים, תן לנו שכל להבין, חננו באהבת תורה ובחשקה, "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך!"

(מתוך פניני פרשת השבוע)

סיפר הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א:

היה זה בערב חג השבועות תשס"ט. אל מורי ורבי כ"ק האדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנה ז"ע נכנס יהודי מחסידיו, ותינה בעצב את כאבו ודאגתו: "רבי, לפני שנתיים לא חשתי בטוב, וירוס פתאומי תקף אותי והשבית אותי ביום חג השבועות. בשנה שעברה - שב הדבר ונשנה, ושוב מצאתי את עצמי בחג השבועות תשוש וחסר כוחות, ומוטל במיטה בעקבות וירוס מוזר..."

האיש עצר לרגע והמשיך: "עתה אני חושש מאוד, זו השנה השלישית, חוששני שאסגור 'חזקה'... גם אני רוצה להרגיש טוב בחג השבועות, לנצל את היום להתחבר לתורה. מהי אם כן הנקודה הכי קריטית ביום הגדול הזה שאותה ממש אסור לי לפספס, ויהי מה?!" - נשא עיניים שואלות אל הרבי...

הרבי נשא אליו את עיניו הטובות ואמר: "אכן, אני מבין את צערך וכאבך, באמת יום כמו חג השבועות - חבל להחמיצו... הבה

האם במצב הנוכחי מותר להיכנס לכותל המערבי ביום טוב?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

תשובה: הורה מו"ר קליין שליט"א, שאם כדי להיכנס, השומר בודק במחשב לראות אם הוא מהמורשים להיכנס - אסור להיכנס, כיון שנעשית מלאכה דאורייתא בעבורו. וכן יש איסור מדידת חום במדחום דיגיטלי כדי לוודא שהוא בריא, ומצוות תפילה בכותל אינה מתירה אמירה לגוי במלאכה האסורה מן התורה.

שאלה: לפי המצב הקיים הורו הרשויות להכניס אנשים קבועים לקיים תפילות בכותל המערבי שריד בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו. כדי להיכנס צריך להציג צילום תעודת זהות, ואז השומר מברר אם הוא מהמורשים להיכנס. האם מותר אפוא להיכנס לכותל בשבת וביום טוב של שבועות הבא עלינו לטובה?

ביאת המשיח תהיה כאשר יתקיים "יחד שבטי ישראל" ולא "אגודות אגודות", משום שמצב כזה נגרם על ידי לשון הרע בדרך כלל

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובא מה שסיפר בנו של ה'חפץ חיים' הגאון רבי לייב זצ"ל בשם בשם הג"ר טוביה אב"ד לונא, שבעת המחלוקת שהייתה בישיבת ראדין נכנס החפץ חיים זי"ע אל הישיבה ודרש כשעתיים במרירות נפש על עוון המחלוקת, ואמר אז לבני הישיבה שעם כל חביבותו ללומדי תורה - מוטב לו שיאבדו אפילו שבעים ישיבות משיכנס בחבורת כת בעלי מחלוקת ולשון הרע!
ודבר נוסף מבהיל מובא שם בשמו, ששמע מה'חפץ חיים' כי הטעם שלא הדגיש בספרו את דברי הרמב"ם שבעלי לשון הרע אין להם חלק לעולם הבא, הוא משום ש"לא רצה להטיל פצצה על הציבור"...! וכעין זה גם כתב הגר"מ שטרנבוך ששמע מפי הגר"מ שניידר זצ"ל.

בהמשך הקדמתו לספר 'חפץ חיים' מוסיף רבנו להרחיב בחומרת עוון לשון הרע, ומלמד כיצד היה עוון זה הגורם לכל הצרות והגלויות.
הוא מונה שם את מעשה המרגלים, שהיה עוון לשון הרע כמו שמבואר בחז"ל, ובגללו נגזרה עלינו גלות - ככתוב בתהילים "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגויים ולזרותם בארצות", וכמו שפירשו רש"י שם והרמב"ן בפרשת שלח. גם גזירת עבודת הפרך במצרים נגרמה בגלל עוון לשון הרע, כמו שנאמר (שמות ב יד) "אכן נודע הדבר" וראה ברש"י שם. וכן מביא מהמדרש שביאת המשיח תהיה כאשר יתקיים "יחד שבטי ישראל" ולא "אגודות אגודות", ומבאר שזאת משום שמצב של "אגודות אגודות" נגרם על ידי לשון הרע בדרך כלל.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

למה התכוונה רחל אמנו בתשובתה לאביה לבן הארמי כשהיפיש את התרפים?

שבת דף פב

"אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה שמטמאה במשא כנדה"

שבמסכת עבודה זרה של אברהם אבינו היו ארבע מאות פרקים. אך נשאר בקושיא, שהלא אמרו בסוגייתנו שאם הניח אבן של ע"ז על יתדות, לדעת רבי אלעזר לכולי עלמא אינה מטמאה, וא"כ, כשרחל ישבה על גבי המרדעת שמתחתם היו התרפים, הרי זה כמו באבן על יתדות, כיון שהמרדעת היא דבר קשה ולא ניתן להרגיש בה את הכלים שתחתיה, וא"כ אינה מטמאה אותם. ולדברי האבן עזרא שאומר ש'ותשימם בכר הגמל' פירושו שהניחה את התרפים באורוות הגמלים, ו'כר הגמל' הוא שם של מין ממיני הגמל, יש ליישב קצת. ומסיים את דבריו: "ודו"ק, כי באמת לא כתבתי רק לחיבת פה קודש הגאון מורנו הרב רבי אליהו ווילנא זצ"ל".

הגאון רבי יוסף שאול הלוי נתנזון בעל ה'שואל ומשיב', בספרו על התורה 'דברי שאול', מביא (בראשית לא לה) בשם הגאון מוילנא, שהנה מצינו ברחל אמנו שישבה על הגמל והסתירה כך את התרפים שגנבה מאביה לבן הארמי, וכשחיפשם אמרה לו 'אל יחר בעיני אדני כי לא אוכל לקום מפניך, כי דרך נשים לי, ויחפש, ולא מצא את התרפים', ובזה התכוונה למה שלקחה את התרפים שהיו עבודה זרה, וזהו שאמרה דרך נשים הוא לי, שהרי לקחה את התרפים ושכבה עליהם וא"כ מטמא כמו נדה.

ואומר על כך בעל ה'שואל ומשיב': אף שעבודה זרה אינה מטמאת אלא רק מדרבנן, מכל מקום בני ביתו של יעקב אבינו היו בקיאים אף בדרבנן, שהרי קיימו את כל התורה כולה ואף מצוות דרבנן, ובפרט בעבודה זרה החמירו, וכבר אמרו (ע"ז יד):

- * שיעורים מקוצרים על הדף היומי
- * דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום
- * ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע
- * שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'
- * סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליטי"א

הרב **מאיר שפרכר** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הר"ר **אברהם פוקס** הי"ד
הפוחת בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3/1

הר"י **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ד
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

מדוע פותחים את דלת הבית בעת אמירת 'שפוך המתך'?

ויש שנהגו אף לעמוד בעת האמירה ולומר 'ברוך הבא', כדי לחזק את האמונה בביאת המשיח; אך יש שנהגו לאומרו בישיבה. ויש שנהגו שלא לנעול את דלתות הבית בלילה זה, מהסיבה האמורה - שהלילה הוא ליל שימורים; אך אין נוהגים כך במקום שיש חשש לגניבה.

[שו"ע תפ, א, ומשנ"ב י; ביאורים ומוספים דרשו, 11 ר"13]

מנהג ישראל עוד מימות הגאונים, לומר לפני אמירת ה'הלל' בליל הסדר, ארבעה פסוקים, המתחילים במילים "שפוך המתך", אשר ענינם הוא נקמת הקב"ה בגויים המצרים לישראל. ומנהג בני אשכנז, לפתוח את הדלת לפני האמירה, ולהותירה פתוחה למשך זמן האמירה, כאות לכך שלילה זה הוא 'ליל שימורים', ואנו מאמינים בכך, ואיננו פוחדים מַדְבָּר, ובזכות אמונה זו יבוא המשיח, וינקום את נקמת ישראל מן הגויים.

איזה משקה מותר לשתות בליל פסח לאחר גמר ה'סדר'?

שדינו כיון, המכונה 'חֲמֵר מדינה' (ראה שו"ע ערב, ט), כיון שגם בכך נראה כמוסיף על הכוסות; ועל פי הסיבה השלישית, אסור לשתות כל משקה שמפיג את טעם המצה, וכך ההלכה. ולכן, מותר לשתות רק מים, ותה עם סוכר, ויש אומרים שמותר לשתות גם קפה; וכן מותר לשתות כל משקה שידוע כי אינו מעביר את טעם המצה.

[שו"ע תפא, א, ומשנ"ב א; ביאורים ומוספים דרשו, 3, וראה שם, 4]

לאחר שתיית הכוס הרביעית מ'ארבע כוסות', אסור לשתות יין, משלוש סיבות: א. שמא ישתכר ולא יוכל לעסוק בהלכות הפסח ובסיפור יציאת מצרים לאחר גמר ה'סדר' (ראה להלן). ב. כדי שלא יראה כאילו הוא מוסיף עוד על ארבע הכוסות שתיקנו חכמינו ז"ל. ג. כדי שלא יפוג מפיו טעם המצה. וכתבו הפוסקים, שעל פי הסיבה הראשונה, אסור לשתות כל משקה משכר; על פי הסיבה השנייה, אסור לשתות כל משקה

באיזו שעה כל העולמות העליונים מאירים ומזהירים?

ולפני השינה, יש לקרוא פרשה ראשונה של קריאת שמע בלבד, ולא את יתר הפסוקים הנועדים לשמירה, משום שאין בהם צורך בלילה זה שהוא 'ליל שימורים'. ויש לומר את ברכת 'המפיל', ויש שכתב לומר גם את הפסוק 'בידך אפקיד רוחי'. ואם התפלל ערבית בזמן שבו עדיין לא ניתן לקיים את מצות קריאת שמע של ערבית, יקרא לפני השינה את כל שלוש הפרשיות לשם מצוה.

[שו"ע תפא, א, ומשנ"ב ד; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ר"6 (וראה עוד שם), ושם תפ, 7]

לאחר גמר ה'סדר' בליל פסח, יש הנוהגים לקרוא את מגילת 'שיר השירים', משום שנזכרו בה עניני יציאת מצרים (ראה שו"ע תצ, ט); ויש שכתב לאומרו בקול של שמחה, כי בשעה זו "כל העולמות העליונים מאירים ומזהירים". ולאחר מכן חובה לעסוק בהלכות הפסח ובסיפור יציאת מצרים עד 'שתחטפנו שינה', כלומר, עד שראשו יהיה כבד עליו מרוב עייפות, והשינה באה עליו.

* לדעת השולחן ערוך, סדר אמירת ה'הלל' לאחר סעודת ליל הסדר הוא: פרקי ההלל, מ'לא לנו' עד הסוף; 'הלל הגדול'; 'נשמת כל חי', כולל 'ישתבח', אך ללא 'חתימה'; ולבסוף, ברכת 'יהללוך', עם חתימה.
* את ה'הלל' שביליל הסדר, אומרים בישיבה, למרות שבדרך כלל ההלל נאמר בעמידה; מפני שהאמירה בישיבה היא 'דרך חירות'.
* את ה'הלל' בליל הסדר, ראוי שיאמרו יחד שלושה אנשים גדולים, כדי שיאמרו את פסוקי 'הודו' ו'אנא' בצורה הנאמרת בבית הכנסת, שהאחד אומר תחילה, והאחרים אומרים אחריו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם ניתן להפריש חלה מבצק שנמצא בבית זה על בצק שנמצא בבית אחר?

חלה למספר חלקים, ניתן להפריש מאחד החלקים עבור כל החלקים, אף כשהחלקים אינם מונחים בבית אחד. ובצקים שיש בכל אחד מהם שיעור חלה, והפריש מחלק מהם, והתערבו באלה שלא הפריש מהם, ולא ניתן להבחין ביניהם, צריך להפריש חלה מכל אחד מהם, או ללוש בצק נוסף שיהיה בו שיעור חלה, ויפריש ממנו עבור גם עבור הבצקים האחרים.

[שו"ע תנו, א, ומשנ"ב י]

בצקים שיש בכל אחד מהם בפני עצמו 'שיעור חלה', ניתן להפריש חלה מאחד עבור כולם אף ללא 'צירוף סל', דהיינו, הנחתם בכלי אחד. אולם, למרות שאין צורך בצירוף סל, לכתחילה יש להניח את כל הבצקים בחדר אחד, והלכה זו נקראת: הפרשה 'מן המוקף'.
ובחוץ לארץ הקלו בהלכה זו - שאם חילק בצק שיש בו שיעור

הלוח היומי

ד' בסיון | רבי ישעי' נפתלי הירץ ב"ר דוד מדינוב זצ"ל, בעל הנותן אמרי שפר

יארצייט:

תרמ"ה: רבי ישעי' נפתלי הירץ ב"ר דוד מדינוב זצ"ל, בעל הנותן אמרי שפר
תש"ן: רבי אפרים פישל ב"ר נחמן קליין זצ"ל, גאב"ד וואשארעלי
תשס"ה: רבי צבי הירש ב"ר יאיר אלימלך הכהן טורנהיים זצ"ל, מלוקווע וולברוז'

מ"ח לעומר

ביטול תורה שווה לרצח!

מרב הרב שך אמר פעם בשיחה בישיבה, שמי שמבטל את חבירו מלימוד תורה, הוא בגדר רוצח שלקח ממנו חתיכת חיים. (פניני רבינו האבי עזרי עמ' קפז)

נזהר מאוד שלא להפריע לאחרים באמצע לימוד תורה, ואף לא לרגע קטן.

- * שיעורים מקוצרים על הדף היומי
- * דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום
- * ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע
- * שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'
- * סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות
- * חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il